

NEKROLOGI

ŁUKASZ WALCZY (1954–2019) HISTORYK I HISTORYK SZTUKI

Doktor Łukasz Walczy urodził się 22 grudnia 1954 roku w Gdańsku. Jego rodzicami byli dr Stefan Walczy, architekt i konserwator zabytków, główny specjalista w Kierownictwie Odnowienia Zamku Królewskiego na Wawelu, i Zofia, polonistka, wieloletnia pracownica Biblioteki Jagiellońskiej. W 1973 roku ukończył I Liceum Ogólnokształcące im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie i podjął studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na kierunku historia. W 1979 roku obronił pracę magisterską pt. „Zmiany nazw i przebiegu ulic Śródmieścia Krakowa”, którą napisał na seminarium prof. Józefa Mitkowskiego. Jednocześnie podjął studia z zakresu historii sztuki na tejże uczelni i w 1982 roku obronił pracę magisterską na seminarium prof. Lecha Kalinowskiego pt. „Konserwacje ołtarza Mariackiego Wita Stwosza” (opublikowana w roku 2012 pt. *Dzieje konserwacji ołtarza Wita Stwosza w kościele Mariackim w Krakowie* jako 157 tom Biblioteki Krakowskiej). W latach 1979–1984, po pomyślnym zdaniu egzaminów, był doktorantem w Środowiskowym Studium Doktoranckim w Instytucie Historii PAN. Tutaj pod kierunkiem doc. dr hab. Marii Borowiejskiej-Birkenmajerowej przygotowywał pracę doktorską pt. „Elita umysłowa kręgu dworu królewskiego w drugiej połowie XV wieku”, którą obronił w 1988 roku (nie została opublikowana). W roku akademickim 1980–1981 uzyskał stypendium Austriackiego Oddziału Pax Christi w Wiedniu i uczęszczał na wykłady z historii i historii sztuki na Uniwersytecie Wiedeńskim.

Po ukończeniu studiów doktoranckich podjął w 1984 roku pracę w Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, kolejno jako asystent, starszy asystent i dokumentalista, najpierw w Zespole Badań Kultury Krakowa i Lwowa w XIX wieku, potem zaś w Zespole Wydawnictw Źródłowych. W ramach tego ostatniego Zespołu w latach 1986–1989 skopiował obszerny rękopis najstarszej zachowanej książki wiertelniczej Krakowa z lat 1568–1606, znajdującej się w Archiwum Państwowym (dziś: Ar-

chiwum Narodowe) w Krakowie. Jest ona wytworem urzędu wiertelniczego (quartalia, Viertel), swego rodzaju nadzoru budowlanego, znanego od co najmniej końca XIV wieku; swoją nazwę wziął od kwartałów, na które podzielony był Kraków: grodzkiego, garncarskiego, sławkowskiego i rzeźniczego. Waga tego zabytku dla badaczy dziejów Krakowa, architektów i konserwatorów jest więc ogromna. Cztery tomy tego wydawnictwa, przygotowanego do druku przez Krystynę Jelonek-Litewkową i Aleksandra Litewkę, ukazały się dopiero w latach 1997–2000. W tym okresie swojej działalności naukowej Łukasz Walczy opublikował kilka dwu-, trzystronicowych streszczeń referatów dotyczących średniowiecznego Krakowa, które wygłaszał na posiedzeniach Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie, a które były pokłosiem jego prac z zakresu historii: magisterskiej (*Ulice średniowiecznego Krakowa*, 1984) i doktorskiej (*Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Kazimierzu pod Krakowem w świetle źródeł pisanych. Kraków w drugiej połowie XV w. Wartości kulturowe*, 1989, druk 1991). W tym nurcie zainteresowań pozostają jego większe teksty: *Instrukcja prymasa Zbigniewa Oleśnickiego młodszego z r. 1481/1482 – przyczynek do dziejów Kościoła polskiego* (1991) i *Kazanie Jana ze Słupcy o św. Wojciechu – przyczynek do dziejów polskiej ideologii państwowej w 2. połowie XV w.* (1992).

W 1989 roku podjął pracę w Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce. W ramach nowych obowiązków służbowych skupił się na dziejach wielicko-bocheńskich żup solnych i instytucji kościelnych w Wieliczce. Dobra znajomość języka niemieckiego i rzadka paleograficzna umiejętność swobodnego czytania fraktury gotyckiej przyniosły owoce w postaci kilku obszernych artykułów o dziejach i organizacji żup solnych w okresie zaboru austriackiego, publikowanych w roczniku „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych”. Są one oparte na bogatej dokumentacji wytworzonej przez biurokrację austriacką: *Przemiany organizacyjne oraz kadra urzędnicza w Żupach Krakowskich w początkowym okresie administracji austriackiej 1772–1809* (1996); *Rozwój przestrzenny i przemiany w technice eksploatacji w kopalniach Wieliczki i Bochni w początkowym okresie administracji austriackiej 1772–1809* (2001); *Kadra urzędnicza w salinach Wieliczki i Bochni w latach 1810–1918* (2012). W tymże czasopiśmie opublikował ponadto trzy artykuły o dziejach i uposażeniu kościoła parafialnego św. Klemensa w Wieliczce (1992, 1994, 2001) oraz dziejach klasztoru franciszkanów-reformatów (2007). Jest – wraz z Antonim Jodłowskim i Wojciechem Gawrońskim – współautorem osobnego komentarza do reprodukcji słynnych planów Wieliczki i kopalni wielickiej z 1645 roku, które wyrysował geometra Marcin German, a wysztychował Wilhelm Hondius. Zostały one wydane przez Bibliotekę Narodową w ramach serii Zabytki Polskiej Kartografii (*Obraz Żupy Wielickiej i miasta Wieliczki na mapach Wilhelma Hondiusa z 1645 roku*, 2005).

Pogłębiające się problemy ze zdrowiem sprawiły, że w 2010 roku uzyskał rentę inwalidzką i rozstał się z Muzeum Żup. Wrócił wówczas do swych dawniejszych planów monografii roboczo nazwanej

„Kształt średniowiecznego Lwowa”, która koncepcją i tytułem miała nawiązywać do książki Marii Boro-wiejskiej-Birkenmajerowej o średniowiecznym Krakowie, co sygnalizował już wcześniej w drobnych przyczynkach (2001, 2002, 2004). Jednak los sprawił, myślę, że z wielkim pożytkiem dla historiografii, iż w 2008 roku Łukasz Walczy na wiele lat związał się z projektem edycji austriackich map topograficznych obu Galicji, Starej i Nowej (Zachodniej): Miega z lat 1779–1783 i Heldensfelda z lat 1801–1804, z wiedeńskiego Kriegsarchiv. Jest współautorem odpisów rękopiśmiennych komentarzy do mapy Miega i połowy komentarzy do mapy Heldensfelda. Nie trzeba nikogo przekonywać, jak wielką wartość ma dla polskiej nauki i kultury publikacja tego zabytku, unikatowego w skali europejskiej. W tym roku kończy się edycja ostatniego, piętnastego tomu Miega. Przygotowania do edycji Heldensfelda są dopiero w toku. Oba te dzieła wiele zawdzięczają jego kompetencji, znajomości przestrzeni właściwej wytrawnym turystom, jakim niegdyś sam był, i pracowitości. Łukasz Walczy nie dokończył swojej pracy. Mimo pogłębiającej się choroby zaskoczeniem była dla naszego zespołu jego dość niespodziewana śmierć w dniu 23 listopada 2019 roku.

Łukasz Walczy był członkiem Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, sekretarzem naukowym Sekcji Historycznych Zespołów Osadniczych przy Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie (od 1982), sekretarzem Zespołu ds. Badań Komisji Programowania i Wykonawstwa SKOZK (1985–1990), członkiem Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków (od 1985), a także Institut für die Erforschung der frühen Neuzeit w Wiedniu (od 1990).

Waldemar Bukowski